خبر

پزشکیان: سپاه از کیان ایران صیانت کرده است

رئیس‌جمهوری در پیامی با تبریک سالروز تأسیس سپاه، نوشت: این نهاد انقلابی با ایمان، شجاعت و ابتکار عمل، توانسته است معادلات دشمنان را برهم زند و به‌عنوان سپری استوار از آرمان‌های انقلاب و کیان ایران صیانت کند. به گزارش ایسنا، مسعود پزشکیان در پیامی به مناسبت سالروز تأسیس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، این روز را یادآور تدبیر و دوراندیشی بنیان‌گذار انقلاب در شکل‌گیری نهادی برخاسته از متن مردم دانست که در طول تاریخ انقلاب، نقشی تعیین‌کننده در پاسداری از استقلال، امنیت و عزت کشور ایفا کرده است. رئیس‌جمهوری همچنین با مرور کارنامه سپاه از ابتدای پیروزی انقلاب تاکنون، بر نقش این نهاد در دوران دفاع مقدس و مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی تأکید کرد و افزود: سپاه پاسداران باایمان، شجاعت و ابتکار عمل، توانسته است معادلات دشمنان را برهم زده و به عنوان سپری استوار از آرمان‌های انقلاب و کیان کشور صیانت کند. متن پیام رئیس‌جمهوری به شرح زیر است: «دوم اردیبهشت‌ماه یادآور تدبیر و دوراندیشی بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی در تأسیس نهاد مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است؛ نهادی برخاسته از متن مردم که در تاریخ پرفرازونشیب انقلاب، به شجره‌ای طیبه، تنومند و سایه‌گستر بدل شده و نقشی سرنوشت‌ساز و تعیین‌کننده در پاسداری از استقلال، امنیت و عزت ایران اسلامی ایفا کرده است. از آغاز پیروزی انقلاب تاکنون، سپاه در کارنامه پرافتخار خود، همگام با ارتش سرافراز و نیروهای بسیج مردمی، در دوران هشت سال دفاع مقدس و در مواجهه با انواع فتنه‌ها و تهدیدات داخلی و خارجی، باایمان راسخ، شجاعت و ابتکار عمل، معادلات دشمنان را برهم زده و به عنوان سپری استوار، از آرمان‌های بلند انقلاب و کیان کشور صیانت کرده است. در جنگ‌های تحمیلی اخیر آمریکایی و صهیونیستی، این نهاد انقلابی با واکنشی قاطع، هوشمندانه و ظفرمندانه، توطئه‌ها و اهداف شوم دشمنان را ناکام ساخت. این حماسه ماندگار، جلوه‌ای روشن از اقتدار دفاعی جمهوری اسلامی و برتری اراده ملت بزرگ ایران در برابر زیاده‌خواهی‌ها و سلطه‌طلبی‌هاست. این درخشش، ثمره سال‌ها مجاهدت خالصانه، آمادگی مستمر و روحیه جهادی پاسداران انقلاب است که با شناختی درست از تحولات نوین و پیچیدگی جنگ‌های ترکیبی، توانسته‌اند امنیتی پایدار برای کشور به ارمغان آورند. علاوه بر آن، این نیروی برآمده از اراده ملی، با حضوری مؤثر در عرصه‌های سازندگی و خدمت‌رسانی، هرجا که کشور به توان علمی و تخصصی نیاز داشته، با تمام ظرفیت در کنار مردم و برای مردم حضور یافته است. امروز سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، با تکیه بر این سرمایه عظیم معنوی و مردمی، نماد برجسته اقتدار ملی و سپر دفاعی پولادین میهن اسلامی در برابر تهدیدات و دشمنی‌هاست و در پرتو تدابیر رهبری و با اتکا به روحیه خودباوری و خودکفایی، مسیر تعالی، بالندگی و تقویت بنیه دفاعی کشور را با عزمی راسخ‌تر از گذشته ادامه می‌دهد.

این‌جانب، ضمن گرامیداشت مقام والای شهدای سرافراز سپاه پاسداران، از مجاهدت‌ها، ایثارگری‌ها و دلاوری نیروهای مسلح، به‌ویژه فرماندهان، سرداران و پاسداران غیور سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و خانواده‌های معزز آنان صمیمانه قدردانی می‌کنم و توفیق روزافزون این نهاد انقلابی را در سایه عنایات الهی و تحت هدایت‌های داهیانه رهبری عالی‌قدر نظام اسلامی مسئلت دارم».

توقیف دو کشتی متخلف در تنگه هرمز توسط سپاه

نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در اطلاعیه‌ای از توقیف و انتقال دو فروند کشتی متخلف که بدون مجوز و با انجام تخلف‌های مکرر قصد خروج مخفیانه از تنگه هرمز را داشتند، خبر داد. متن اطلاعیه نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به شرح زیر است: «نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در راستای کنترل هوشمند تنگه هرمز دیروز صبح دو فروند کشتی متخلف به نام‌های «MSC-FRANCESCA» متعلق به رژیم صهیونیستی و شناور متخلف «EPAMINODES» که بدون مجوز و با انجام تخلف‌های مکرر و دستکاری در سامانه‌های کمک ناوبری و به مخاطره انداختن امنیت دریانوردی قصد خروج مخفیانه از تنگه هرمز را داشتند با اشراف اطلاعاتی رزمندگان این نیرو شناسایی و در راستای احقاق حقوق ملت شریف ایران در تنگه هرمز متوقف نمود. شایان ذکر است هم‌اکنون این شناورها به منظور بررسی محموله و اسناد و مدارک به آب‌های سرزمینی جمهوری اسلامی ایران منتقل گردید. نیروی دریایی سپاه مجدد تأکید می‌کند هرگونه اقدام برای مختل‌کردن اجرای قوانین اعلامی جمهوری اسلامی ایران برای تردد در تنگه هرمز و نیز فعالیت مغایر عبور ایمن از این آبراه راهبردی به صورت مداوم توسط نیروی دریایی سپاه مورد رصد قرار گرفته و با متخلفین برخورد قاطع و قانونی انجام می‌پذیرد».

عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت سیزدهم: به کشور و رهبری جفا نکنید

عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت سیزدهم با انتقاد از نسبت‌دادن طرح برخی گزاره‌ها درباره مذاکرات به رهبری انقلاب، تصریح کرد: این تصور که جمعی کاری برای کشور انجام می‌دهند که خارج از اراده کلان کشور و رهبری است، یا درصدد تحمیل آتش‌بس و مذاکرات به رهبری هستند، جفای به کشور، رهبری و مردم است. به گزارش ایسنا، احسان صالحی در گفت‌وگویی با انتقاد از نسبت‌دادن طرح برخی گزاره‌ها درباره مذاکرات به رهبری انقلاب، تصریح کرد: مثلا گفته می‌شود رهبری اجازه مذاکره در فلان حوزه را ندادند؛ شاید چنین چیزی باشد، من اطلاع ندارم، ولی برادری که این حرف را می‌زند، بر چه اساسی این حرف را می‌گوید؟ بعضی از عزیزانی که الان مدعی‌اند، کسانی هستند که سال‌ها طرف‌های مقابل خود در حوزه سیاست را به این متهم و منکوب می‌کردند که شما دارید کدهایی را مطرح می‌کنید که اصطلاحا گزاره‌های پشت بلندگوی نظام و رهبری و قابل دسترس نیست. او با یادآوری اعلام مواضع رهبری انقلاب درباره مذاکرات در پیام‌هایی خطاب به مردم، تأکید کرد: بنابراین ادبیاتی که نتیجه‌اش خالی‌کردن دل مردم و بی‌اعتمادکردن مردم به ساختار سیاسی کشور و ساختار تصمیم‌گیری کشور است، حتما به ضرر کشور خواهد بود. کار کشور با تدبیر جلو می‌رود. عضو شورای اطلاع‌رسانی دولت سیزدهم ادامه داد: در حوزه سیاسی ما آمادگی وجود دارد و این حوزه بی‌تدبیر نیست؛ اینکه تصور شود جمعی دور همدیگر نشسته‌اند و دارند کاری برای کشور انجام می‌دهند که خارج از اراده کلان کشور و اراده رهبری است، یا پیش‌گرفتن این ادبیات که آتش‌بس و مذاکرات در حال تحمیل‌شدن به رهبری است، جفای به کشور و رهبری و قدرت کشور و جفای به مردم است.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق
۸۶۰۳۶۱۱۹
WWW.SHARGHDAILY.IR

«شرق» از اعلام یک‌طرفه تمدید آتش‌بس به موازات تداوم محاصره دریایی و اعمال تحریم گزارش می‌دهد

مذاکره در حلقه محاصره

عبدالرحمن فتح‌الهی: در واپسین دقایق شامگاه سه‌شنبه، در حالی که فقط ساعاتی تا پایان رسمی آتش‌بس دوهفته‌ای میان ایالات متحده و جمهوری اسلامی ایران باقی مانده بود، صحنه تحولات بار دیگر با یک اقدام یک‌جانبه از سوی دونالد ترامپ دستخوش تغییر شد. او با انتشار پیامی اعلام کرد: «آتش‌بس تا زمانی که ایران پیشنهاد خود را ارائه دهد و روند گفت‌وگوها به هر نحوی به پایان برسد، تمدید خواهد شد»؛ تصمیمی که نه در قالب یک توافق دوجانبه، بلکه به‌صورت یک‌طرفه اعلام شد و همین امر، بر ابهام‌های موجود افزود. این اعلام در شرایطی صورت گرفت که پیش‌تر انتظار می‌رفت با پایان ضرب‌الاجل، یا مسیر تقابل مجدد فعال شود یا مذاکرات در اسلام‌آباد به‌طور رسمی آغاز. با این حال، نه جنگی از سر گرفته شد و نه هیئت‌های دو کشور راهی میز مذاکره شدند. در نتیجه، وضعیت نه به سمت تثبیت صلح حرکت کرد و نه به نقطه انفجار رسید، بلکه در نوعی «تعلیق ممتد» باقی ماند که ویژگی اصلی آن، فقدان قطعیت و افزایش پیچیدگی است.

با آغاز بامداد چهارشنبه، این وضعیت تعلیقی نه‌تنها کاهش نیافت، بلکه به‌مراتب بغرنج‌تر شد. از یک سو، محاصره دریایی ایران همچنان پابرجاست و به عنوان اهرمی فشارآور در معادلات باقی مانده و از سوی دیگر، خطر تکرار حملات به کشتی‌های تجاری و نفتکش‌ها مشابه آنچه برای کشتی «توسکا» رخ داد، بر سایه نااطمینانی‌ها افزوده است. به‌عبارت دیگر، اگرچه آتش‌بس در ظاهر تمدید شده، اما عناصر اصلی یک وضعیت پرتنش همچنان فعال و حتی تقویت شده‌اند.

ترامپ در بیانیه تکمیلی خود نیز با اشاره به درخواست مقام‌های پاکستانی، از جمله عاصم منیر، فرمانده ارتش و شهباز شریف، نخست‌وزیر این کشور اعلام کرد حمله به ایران به‌طور موقت به تعویق افتاده، اما هم‌زمان دستور تداوم محاصره و حفظ آمادگی کامل نیروهای نظامی را صادر کرده است. این ترکیب از «تعویق حمله» و «تداوم فشار»، نشان‌دهنده راهبردی دوگانه است که در آن، دیپلماسی و تهدید به صورت هم‌زمان پیش می‌روند؛ راهبردی که بیش از آنکه به کاهش تنش منجر شود، بر پیچیدگی و شکنندگی وضعیت افزوده است.

با این حال جان بولتون، مشاور امنیت ملی دولت اول ترامپ باور دارد: «او (ترامپ) شدیدا می‌خواهد از جنگ با ایران خارج شود. ترامپ از اینکه با ایران توافقی برقرار نشود نگران است. چون در آن صورت این وضعیت بد همچنان ادامه پیدا خواهد کرد و از طرف دیگر هم از اینکه توافق بدی نیز برقرار کند، نگران است؛ چون در آن صورت شبیه باراک اوباما به نظر خواهد رسید. فکر می‌کنم روحیه غالب در ترامپ این است که می‌خواهد خارج شود و راهی برای خروج پیدا خواهد کرد. نگرانی من این است که این راه‌حل رضایت‌بخش نخواهد بود، اما او اعلام پیروزی خواهد کرد و امیدوار است از زیر بار آن فرار کند».

«خشم اقتصادی» در سایه آتش‌بس

در کنار اعلام یک‌جانبه تمدید آتش‌بس از سوی دونالد ترامپ، تداوم محاصره دریایی و حمله به کشتی‌های ایران، اکنون آمریکا از پروژه‌ای موسوم به «خشم اقتصادی» سخن می‌گوید؛ راهبردی که می‌تواند به موازات کارزار فشار حداکثری عمل کند یا حتی به عنوان نسخه‌ای رادیکال‌تر و تندتر از همان سیاست ارزیابی شود. در چنین بستری، محاصره دریایی و تحریم‌ها نه‌تنها به عنوان ابزار فشار، بلکه به‌مثابه اهرمی برای شکل‌دهی به معادلات مذاکره عمل می‌کنند؛ اهرمی که می‌تواند مسیر تحولات آتی را به‌شدت تحت تأثیر قرار دهد. لذا هم‌زمان با تأکید واشنگتن بر ضرورت مذاکره با تهران، اقدامات تنبیهی و یک‌جانبه نه‌تنها متوقف نشده، بلکه ابعاد تازه‌تری نیز یافته است.

در همین چارچوب، وزارت خزانه‌داری آمریکا شامگاه سه‌شنبه با انتشار بیانیه‌ای از اعمال تحریم‌های جدید علیه ۱۴ فرد، شرکت و هواپیما در ایران و ترکیه خبر داد. به گزارش سی‌ان‌ان، اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، مدعی شد ایران باید به دلیل «اخاذی از بازارهای جهانی انرژی» و «هدف قراردادن غیرنظامیان با موشک و پهپاد» پاسخ‌گو باشد. بر اساس این بیانیه، یکی از شرکت‌های مستقر در ترکیه به اتهام ارسال «صدها محموله پنبه» به یک شرکت ایرانی از پیش تحریم‌شده هدف قرار گرفته است؛ ادعایی که وزارت خزانه‌داری آن را مرتبط با تولید نیتروسلولز و در نتیجه، کاربرد در سوخت جامد موشک‌ها عنوان کرده است.

بسنت همچنین پس از اعلام تمدید آتش‌بس از سوی ترامپ، در شبکه ایکس تصریح کرد نیروی دریایی آمریکا به محاصره بنادر ایران ادامه خواهد داد و مدعی شد در صورت تداوم این وضعیت، ظرفیت‌های صادراتی نفت ایران، از جمله در جزیره خارک، تحت فشار قرار خواهد گرفت. او با تأکید بر راهبرد «خشم اقتصادی» اعلام کرد این سیاست با هدف تضعیف سیستماتیک توانایی ایران در تولید، انتقال و بازگرداندن منابع مالی دنبال می‌شود و هشدار داد هر فرد یا کشتی‌ای که در این مسیر نقش‌آفرینی کند، در معرض تحریم قرار خواهد گرفت. او در ادامه با تکرار ادعاهای پیشین، از «مسدودسازی منابع مالی» به عنوان بخشی از این راهبرد یاد کرد.

در ادامه سیاست‌های مخرب واشنگتن و به گزارش فارس: «وزارت جنگ ایالات متحده با انتشار یک ویدئو اعلام کرد روز دوشنبه، نیروهای دریایی آمریکا یک بازرسی دریایی، توقیف و سوارشدن بر نفتکش امتی تیفانی با پرچم بوتسوانا را بدون حادثه در منطقه مسئولیت فرماندهی هند و اقیانوس انجام دادند. پنتاگون مدعی شد، طبق گزارش‌ها، تیفانی در زمان توقیف، بدون تابعیت بوده و تحت تحریم‌های وزارت خزانه‌داری ایالات متحده به دلیل ارائه حمایت مادی به ایران قرار داشته است. این نفتکش آخرین بار در اقیانوس هند و در مسیر سنگاپور مشاهده شده است».

گفتنی است سیاست محاصره دریایی ایران برای آمریکایی‌ها هم بدون تبعات نبوده است؛ کماینکه چین با لحنی تند به توقیف یک کشتی باری که از این کشور عازم ایران بود واکنش نشان داد و نسبت به تبعات این اقدام هشدار داد. گو جیاکون، سخنگوی وزارت امور خارجه چین، در گفت‌وگو با خبرنگاران اعلام کرد پکن از توقیف «غیرقانونی» یک کشتی غیرنظامی در مسیر چین به ایران توسط ایالات متحده مطلع شده است. او با تأکید بر حساسیت این موضوع تصریح کرد چنین اقدامی از منظر چین، تعرضی مستقیم به حاکمیت، منافع تجاری و حقوق بنیادین این کشور تلقی می‌شود. او در ادامه با لحنی تهدیدآمیز خطاب به واشنگتن عنوان داشت: «این آخرین هشدار به ایالات متحده است؛ دچار خطای محاسباتی نشوید و با آتش بازی نکنید».

بر اساس گزارش‌ها، کشتی «توسکا» که از مبدأ چین در حال حرکت به سوی ایران بود، روز دوشنبه هدف آتش ناوچه آمریکایی قرار گرفت و پس از آسیب‌دیدن موتورخانه، متوقف شد. در ادامه، نیروهای نظامی آمریکا این کشتی را توقیف و خدمه آن را نیز بازداشت کردند؛ اقدامی که با واکنش شدید پکن همراه شده است. علاوه بر تهدید صریح چین، پکن از تمدید آتش‌بس هم استقبال کرده است. در این باره وزارت خارجه چین تأکید کرد پکن از طرف‌های ذی‌ربط در ادامه حل‌وفصل اختلافات از طریق کانال‌های سیاسی و دیپلماتیک حمایت می‌کند. چینی‌ها افزودند وضعیت در خاورمیانه در مرحله حساسی قرار دارد و اولویت اصلی همچنان انجام تمام تلاش ممکن برای جلوگیری از ازسرگیری جنگ است. پکن از دستیابی به یک آتش‌بس جامع و دائمی، و حفاظت از صلح و ثبات در خاورمیانه و منطقه خلیج فارس حمایت می‌کند. وزارت خارجه چین تصریح کرد: «پکن آمادگی خود را برای ایفای نقش مثبت و سازنده در این زمینه با همکاری جامعه بین‌المللی تأیید می‌کند».

مذاکره بعد از لغو محاصره

به رغم تمام سیاست‌های مخرب دولت ترامپ در این مدت و در حوزه دیپلماتیک، روزنامه وال‌استریت ژورنال به نقل از منابع مطلع گزارش داده ایران به میانجیگران اعلام کرده در صورت لغو محاصره دریایی، هیئتی را برای مذاکرات به اسلام‌آباد اعزام خواهد کرد. این موضع با اظهارات رسمی مقامات کشورمان نیز همخوانی دارد. محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس هیئت مذاکره‌کننده، تأکید کرده است ایران تحت فشار و تهدید وارد مذاکره نخواهد شد. همچنین به گزارش تسنیم، امیرسعید ایروانی، نماینده ایران در سازمان ملل نیز تصریح کرده آمریکا باید پیش از هرگونه گفت‌وگوی جدید، نقض آتش‌بس را متوقف کرده و محاصره دریایی را لغو کند.

او در مصاحبه‌ای اعلام کرد: «به‌محض تحقق این شرط، مذاکرات در اسلام‌آباد می‌تواند آغاز شود و در عین حال تأکید کرد ایران برای تمامی سناریوها آمادگی دارد». اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت خارجه هم عنوان داشته: «در مذاکرات، طرف مقابل بی‌جدیتی و بی‌نیتی خود را نشان داده است. آمریکا به محاصره دریایی ادامه داده، این رفتار کشوری نیست که واقعا در مورد یک روند دیپلماتیک جدی باشد. ایران آتش‌بس را نقض نکرده، وزیر خارجه اعلام کرده بود کریدور دریایی به طور کامل در مسیرهایی که ایران تعیین کرده باز خواهد شد». به گفته بقایی: «روشن کرده‌ایم که اگر رفتن به اسلام‌آباد به نفع ملی ما باشد، به آنجا خواهیم رفت، اما در حال حاضر هنوز تصمیمی گرفته نشده است. ما هرگز نگفتیم که به اسلام‌آباد می‌رویم که بعد به تعهدات خود پشت پا زده باشیم». در همین حال، خبرنگار الجزیره به نقل از یک منبع دولتی پاکستان گزارش داد شهباز شریف، نخست‌وزیر، در حال مذاکره با وزرای خود در مورد راه‌های ترغیب طرف ایرانی برای بازگشت به مذاکرات است.

توپ در زمین تهران!

پیرو نکات فوق، آنچه در ظاهر به عنوان «تمدید آتش‌بس» یک‌جانبه از سوی دونالد ترامپ اعلام شده، بیش از آنکه نشانه‌ای از تمایل واقعی به کاهش تنش باشد، می‌تواند حامل یک خطای محاسباتی خطرناک برای تحلیل وضعیت موجود تلقی شود. پذیرش این گزاره که با یک توییت یا اعلام یک‌طرفه، فضا به سمت ثبات یا عادی‌سازی پیش می‌رود، در واقع نوعی ساده‌سازی مفرط از معادله‌ای پیچیده و چندلایه است؛ چراکه در این چارچوب، زمان و ابتکار عمل، عملا از کنترل خارج ما شده و به اراده طرف مقابل و شخصی مانند ترامپ گره خورده است؛ به‌گونه‌ای که هر لحظه امکان بازگشت به نقطه آغازین درگیری وجود دارد.

در واقع، تمدید آتش‌بس به شکلی که مطرح شده، برخلاف آتش‌بس دوهفته‌ای که زمان آن دقیقا مشخص بود، نه یک توافق پایدار بلکه نوعی «تعلیق ناپایدار» است؛ وضعیتی که در آن، پایان جنگ نه تثبیت شده و نه حتی قابل پیش‌بینی است. این بدان معناست که تصمیم برای ازسرگیری درگیری، به صورت یک‌جانبه و در هر زمان ممکن می‌تواند از جانب کاخ سفید اتخاذ شود. در چنین شرایطی، تصور یک فضای آرام یا گذار به وضعیت عادی، نه‌تنها خوش‌بینانه، بلکه از منظر راهبردی، خطایی پرهزینه محسوب می‌شود.

از سوی دیگر، هم‌زمانی این اعلام با تداوم محاصره دریایی، تشدید تحریم‌ها و طرح مفهومی چون «خشم اقتصادی» نشان می‌دهد راهبرد اصلی نه کاهش فشار، بلکه تغییر شکل آن است. به بیان دقیق‌تر، به‌جای جنگ مستقیم، نوعی جنگ فرسایشی اقتصادی در حال پیگیری است که هدف آن، تضعیف تدریجی توان معیشتی و اقتصادی کشور است. این الگو به‌جای ضربه ناگهانی، بر ایجاد فشار مستمر و کنترل‌شده استوار است؛ فشاری که می‌تواند در بلندمدت پیامدهایی عمیق‌تر از یک درگیری نظامی داشته باشد. در این میان، اتخاذ ژست صلح‌طلبانه از سوی ترامپ با اعلام یک‌طرفه تمدید آتش‌بس و هم‌زمان انداختن بار تصمیم‌گیری به زمین ایران، بخشی از یک بازی پیچیده‌تر است؛ بازی‌ای که در آن، تصویرسازی رسانه‌ای از تمایل به مذاکره، در کنار ابزارهای سخت فشار، به‌طور هم‌زمان به کار گرفته می‌شود. دونالد ترامپ در پی آن است که شریان‌های حیاتی اقتصاد ایران را هدف بگیرد؛ گویی ضربه به شاهرگ وارد آمده و اکنون از فاصله‌ای امن، نظاره‌گر روند فرسایش و خون‌رفتگی تدریجی است تا این مسیر به نقطه پایان خود برسد. از این منظر، وضعیت کنونی نه‌تنها ساده‌تر نشده، بلکه به‌مراتب پیچیده‌تر و چندوجهی‌تر از گذشته است؛ وضعیتی که نیازمند درکی دقیق، پرهیز از خوش‌بینی زودهنگام و اتخاذ تصمیم‌هایی مبتنی بر واقع‌گرایی راهبردی است.

جاوید قربان‌اوغلی: وضعیت فعلی یک بن‌بست میان جنگ و مذاکره است

در شرایطی که فضای میان جنگ و دیپلماسی همچنان در وضعیتی شکننده و معلق قرار دارد، تحلیلگران سیاست خارجی بیش از هر زمان دیگری بر ضرورت خروج از بن‌بست کنونی تأکید می‌کنند. در همین چارچوب، جاوید قربان‌اوغلی طی گفت‌وگویی با «شرق»، وضعیت فعلی را «یک بن‌بست واقعی میان جنگ و مذاکره» توصیف می‌کند؛ بن‌بستی که به اعتقاد او: «ریشه در تلاش هر دو طرف برای ورود به میز مذاکره با تصویر پیروزی دارد». به گفته این دیپلمات پیشین: «آنچه در طول جنگ ۴۰روزه رخ داد، از منظر راهبردی به سود ایران ارزیابی می‌شود؛ نه به معنای شکست کامل طرف مقابل، بلکه از این رو که دو قدرت نظامی مهم نتوانستند به اهداف اعلامی خود دست یابند». سفیر اسبق ایران در آفریقای جنوبی تأکید می‌کند: «همین ناکامی، در ادبیات روابط بین‌الملل، نوعی پیروزی محسوب می‌شود و حتی در سطح جهانی نیز چنین برداشتی شکل گرفته بود». با این حال، به باور قربان‌اوغلی: «این دستاورد میدانی به‌درستی در عرصه دیپلماسی «نقد» نشد و فرصت بهره‌برداری سیاسی از آن تا حدی از دست رفت». مدیر کل اسبق آفریقای وزارت خارجه در ادامه با اشاره به تحولات مربوط به تنگه هرمز، «اقدام اخیر آمریکا در محاصره تنگه را واکنشی به همین مزیت نسبی ایران می‌داند» و در همین راستا معتقد است: «سیاست مخرب دولت ترامپ نه‌تنها به بازشدن گره بحران کمک نکرده، بلکه عملا به تشدید محدودیت‌ها و پیچیده‌ترشدن وضعیت انجامیده است». به تعبیر او: «این اقدام بیش از آنکه به بازکردن گره منجر شود، به قفل‌کردن بیشتر فضا انجامیده است».

از نگاه این سفیر پیشین ایران در الجزایر: «اکنون جنگی دیگر در جریان است؛ جنگ روایت‌ها. به این معنا هر دو طرف می‌کوشند خود را در موقعیت برتر نشان دهند و با دست بالا وارد مذاکرات شوند». با این حال، قربان‌اوغلی هشدار می‌دهد: «اصرار بر تحقیر طرف مقابل یا تلاش برای تحمیل شکست کامل به دشمن، نه‌تنها کمکی به حل بحران نمی‌کند، بلکه می‌تواند واکنش‌های پیش‌بینی‌ناپذیر و حتی پرهزینه‌تری را به دنبال داشته باشد». مفسر حوزه سیاست خارجی در بخش دیگری از تحلیل خود، بر تفاوت منافع آمریکا و اسرائیل در تداوم جنگ تأکید می‌کند و به اعتقاد او: «اگرچه این دو بازیگر در برخی اهداف اشتراک دارند، اما در نهایت مسیرهای متفاوتی را دنبال می‌کنند. او نمونه‌ای از این اختلاف را در تحولات مربوط به لبنان ذکر می‌کند»؛ جایی که به گفته او: «آمریکا در مقطعی ناگزیر به تعدیل مواضع خود در قبال لبنان و حزب‌الله شد». بر همین اساس، قربان‌اوغلی معتقد است: «فراهم‌کردن زمینه‌ای برای «خروج آبرومندانه» آمریکا از بحران، می‌تواند به کاهش نقش‌آفرینی نیروهای جنگ‌طلب در منطقه نیز منجر شود». از منظر این تحلیلگر ارشد سیاست خارجی: «تداوم وضعیت فعلی نه به سود ایران است و نه به سود ثبات منطقه و می‌تواند شرایط را بغرنج‌تر کند». ازاین‌رو او تأکید می‌کند: «سیاست‌گذاری نباید تابع هیجانات یا شعارهای خیابانی شود، بلکه باید مبتنی بر محاسبات دقیق و منافع ملی باشد». به گفته قربان‌اوغلی: «سیاست خارجی جای تصمیم‌های احساسی نیست و باید از افتادن در دام شعارزدگی پرهیز کرد». مدیر کل پیشین وزارت خارجه در تبیین بیشتر دیدگاه خود و ارائه راه‌حلی برای خروج از بن‌بست جاری در مذاکرات تهران و واشنگتن، «بر ضرورت گشودن مسیر مذاکره از طریق میانجی‌ها یا حتی کانال‌های مستقیم تأکید دارد». او معتقد است: «مسئله تنگه هرمز و محاصره دریایی باید به‌صورت هم‌زمان و در قالب یک بسته جامع مورد مذاکره قرار بگیرد؛ به‌گونه‌ای که هم نگرانی‌های امنیتی ایران لحاظ شود و هم زمینه برای بازگشت به یک روند پایدار دیپلماتیک فراهم آید». به باور او: «رفع عملی و قابل راستی‌آزمایی محدودیت‌ها، پیش‌شرط اصلی هرگونه پیشرفت در مذاکرات است».

قربان‌اوغلی همچنین به این نکته اشاره می‌کند: «برخی شواهد نشان می‌دهد محاصره دریایی، بیش از آنکه یک اقدام کاملا عملیاتی باشد، کارکردی نمایشی و روانی دارد». او با اشاره به تداوم صادرات نفت ایران، به‌ویژه به چین، این احتمال را مطرح می‌کند: «بخشی از این اقدامات در چارچوب «مدیریت افکار عمومی» و ایجاد اهرم فشار سیاسی تعریف شده باشد، اما در حقیقت ایران در همین شرایط محاصره دریایی دارد نفت خود را به چین می‌فروشد». در نهایت، این دیپلمات پیشین بر این باور است که «خروج از وضعیت کنونی نیازمند واقع‌گرایی، انعطاف و تصمیم‌گیری به‌موقع» است. او هشدار می‌دهد: «اگر این بن‌بست در زمان مناسب شکسته نشود، ممکن است به بحرانی عمیق‌تر و پرهزینه‌تر تبدیل شود». به تعبیر قربان اوغلی: «اکنون بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد مسیر رسیدن به یک توافق پایدار، با در نظر گرفتن منافع متقابل و پرهیز از تشدید تنش، در دستور کار قرار گیرد، به‌گونه‌ای که فشار ناشی از محاصره دریایی شکسته شود، اما امتیاز ما در تنگه هرمز از دست نرود».

علی‌اکبر فرازی: با یک دیپلماسی هوشمندانه، توپ مدیریت تنگه هرمز را در زمین اروپا بیندازیم و محاصره دریایی را بشکنیم

علی‌اکبر فرازی به عنوان دیگر دیپلمات پیشین و تحلیلگر ارشد روابط بین‌الملل، با نگاهی چندلایه به رفتار اخیر دولت آمریکا و توییت شامگاه سه‌شنبه ترامپ برای اعلام یک‌جانبه تمدید آتش‌بس، معتقد است: «آنچه در ظاهر به عنوان «دعوت به ادامه مذاکرات» از سوی رئیس‌جمهور آمریکا مطرح شده، در واقع بخشی از یک طراحی پیچیده‌تر برای مدیریت صحنه و انتقال بار تصمیم‌گیری به طرف ایرانی است». به باور سفیر اسبق ایران در قبرس: «توییت اخیر دونالد ترامپ را نمی‌توان در امتداد همان الگوی همیشگی و شتاب‌زده او ارزیابی کرد، بلکه این پیام، به‌وضوح نشان‌دهنده نوعی بازنگری و تنظیم دقیق در سطح مشاوره‌ای است». بنابراین فرازی تأکید می‌کند: «ادبیات این توییت، نه تند و هیجانی، بلکه حساب‌شده، فاقد ورود به جزئیات و در عین حال حامل پیام‌های چندگانه است. از یک سو، این پیام برای مصرف داخلی آمریکا طراحی شده تا نشان دهد واشنگتن همچنان در مسیر «مدیریت موفق بحران» قرار دارد و از سوی دیگر، به بازیگران خارجی این سیگنال را منتقل می‌کند که ابتکار عمل در حال حاضر در اختیار آمریکاست».

سفیر پیشین کشورمان در رومانی معتقد است: «یکی از نکات کلیدی در این رویکرد، پرهیز ترامپ از اتخاذ ژست پیروزمندانه است؛ برخلاف گذشته که ادبیات او اغلب مبتنی بر برتری‌جویی آشکار بود. این‌بار رئیس‌جمهور آمریکا تلاش کرده با اتخاذ لحنی میانه، شرایطی را رقم بزند که در آن، توپ عملا در زمین ایران قرار گیرد». به تعبیر فرازی: «این یک «بازی روانی» است که هدف آن، هم مدیریت افکار عمومی داخلی و هم اعمال فشار غیرمستقیم بر تهران است».

در عین حال، این تحلیلگر به تحرکات موازی اروپا نیز اشاره می‌کند، جایی که از دیدگاه او: «برخی کشورهای اروپایی در تلاش‌اند ابتکار عمل مستقلی در قبال مسئله تنگه هرمز شکل دهند». ازاین‌رو سفیر اسبق ایران در مجارستان می‌گوید: «این تحرکات نشان می‌دهد اروپا تمایلی ندارد صرفا در چارچوب سیاست‌های آمریکا عمل کند و به دنبال کاهش هزینه‌های ناشی از تنش‌های منطقه‌ای برای خود است».

در این میان، فرازی یک پیشنهاد راهبردی را نیز مطرح می‌کند، پیشنهادی که آن را «جسورانه اما قابل تأمل» می‌داند. به اعتقاد او: «ایران می‌تواند با ورود فعالانه به همین ابتکارات چندجانبه، ذیل یک دیپلماسی هوشمند نه‌تنها از موضع انفعال خارج شود، بلکه ابتکار عمل را در تنگه هرمز با خود اروپایی‌ها در دست بگیرد و از این طریق اروپا در مقابل آمریکا قرار گرفته و محاصره دریایی ایران شکسته شود». این دیپلمات باسابقه باور دارد: «تهران می‌تواند با تأکید بر حقوق خود در چارچوب قواعد بین‌المللی، هم‌زمان هم نگرانی‌های جهانی درباره تنگه هرمز را کاهش دهد و هم مسئولیت وضعیت موجود را متوجه طرف مقابل کند».

فرازی در جمع‌بندی تحلیل خود، بر یک نکته اساسی تأکید می‌کند: «شرایط کنونی، بیش از هر زمان دیگری نیازمند هم‌افزایی میان میدان و دیپلماسی است». از دید او: «دستاوردهای میدانی زمانی معنا پیدا می‌کند که در عرصه دیپلماتیک به نتیجه تبدیل شود. در غیر این صورت، خطر آن وجود دارد که فرصت‌های ایجادشده، در پیچ‌وخم بازی‌های سیاسی و رسانه‌ای از دست برود». دیپلمات اسبق کشورمان، این مقطع را «فرصتی تاریخی» برای دیپلماسی ایران می‌داند؛ فرصتی که بهره‌گیری از آن، مستلزم عقلانیت، شجاعت و پرهیز از تأثیرپذیری از فضای هیجانی داخلی است.